

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

Kielce, dnia 19-11-2019

Znak: PNK.III.431.43.2019

**Pan
Tomasz Staniek
Starosta Opatowski**

Sprawozdanie z kontroli problemowej w trybie uproszczonym

Kontrolę problemową w trybie uproszczonym w Starostwie Powiatowym w Opatowie ul. Sienkiewicza 17, 27-500 Opatów, w dniu 22 października 2019 roku przeprowadzili: Magdalena Ściwiarska – inspektor wojewódzki w Oddziale Kontroli w Wydziale Prawnym, Nadzoru i Kontroli Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach (kierownik zespołu kontrolnego) oraz Hanna Janiszewska-Karcz – inspektor wojewódzki w Oddziale Kontroli w Wydziale Prawnym, Nadzoru i Kontroli Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach (członek zespołu kontrolnego) na podstawie pisemnych upoważnień do przeprowadzenia kontroli Nr 805/2019 i 806/2019 z dnia 18 października 2019 roku wydanych przez Dyrektora Wydziału Prawnego, Nadzoru i Kontroli Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach z upoważnienia Wojewody Świętokrzyskiego.

Podstawa prawna do przeprowadzenia kontroli:

Na podstawie art. 2 pkt 1 oraz art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej¹ w dniu 22 października 2019 r. w Starostwie Powiatowym w Opatowie, w miejscach usytuowania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej przeprowadzona została kontrola w trybie uproszczonym w zakresie realizacji wdrożenia przez powiaty znowelizowanej Ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w obszarach dot. sposobu upowszechniania wiedzy o działaniu systemu oraz organizacji i prowadzeniu punktów npp i npo (zwana dalej Ustawą o npp)².

¹ Dz.U. Nr 185, poz. 1092

² t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 294

Zakres kontroli:

Sposób upowszechniania wiedzy o działaniu systemu oraz organizacja i prowadzenie punktów npp i npo obejmująca następujące obszary tematyczne:

- 1) upowszechnianie przez Powiat usługi wśród mieszkańców powiatu zgodnie z obligatoryjnymi formami przewidzianymi przepisami Ustawy o npp;
- 2) dostosowanie formy i miejsca wizyt do mieszkańców o różnych potrzebach oraz weryfikacja czy informacja na ten temat była zamieszczona na stronach internetowych, w BIP i w punktach, z możliwymi formami obsługi;
- 3) dostępność dyżurów dla mieszkańców pod względem czasu i miejsca;
- 4) wyposażenie lokali punktów;
- 5) wyposażenie poczekalni punktów.

Okres objęty kontrolą: 1.01.2019 – 22.10.2019 r.

Ocena działalności jednostki:

Wykonywanie zadań prowadzonych przez Starostwo Powiatowe w Opatowie w zakresie przedmiotu kontroli oceniam **pozytywnie z uchybieniami**.

Ustalenia kontroli:

W ramach realizowanych zadań wynikających z Ustawy o npp powiat opatowski zawarł umowy na prowadzenie tylko punktów nieodpłatnej pomocy prawnej. Na terenie powiatu opatowskiego funkcjonują dwa punkty nieodpłatnej pomocy prawnej prowadzone przez radców prawnych i adwokatów:

- 1) w siedzibie Starostwa Powiatowego w Opatowie, ul. Sienkiewicza 17, 27-500 Opatów, pokój 101 (I piętro);
- 2) w siedzibie Urzędu Miejskiego w Ożarowie ul. Stodolnej 1, 27-530 Ożarów, pokój 18 (I piętro).

Starosta Opatowski pismem znak: OR-XII.5330.1.2019 z dnia 04.02.2019 r. poinformował Wojewodę Świętokrzyskiego, że w roku 2019 oba punkty będą prowadzone przez powiat, gdyż nie została zawarta umowa z organizacją pozarządową na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Spośród dwóch złożonych ofert w ramach otwartego konkursu, żadna nie przeszła oceny formalnej.

Starosta Opatowski nie skorzystał z przysługującego mu prawa (art. 9 ust. 5 Ustawy o npp) do powołania pełnomocnika w celu koordynacji realizacji zadań wynikających z ustawy.

Zarząd Powiatu Opatowskiego Uchwałą nr 27.77.2019 z dnia 15 maja 2019 roku w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Starostwa Powiatowego w Opatowie powierzył realizację zadań związanych z npp Wydziałowi Organizacyjnemu i Nadzoru.

1. Upowszechnianie przez Powiat usługi wśród mieszkańców powiatu zgodnie z obligatoryjnymi formami przewidzianymi przepisami Ustawy.

Zgodnie z art. 8a Ustawy opublikowano listę prowadzonych punktów na stronie internetowej powiatu pod adresem: http://opatow.pl/aktualnosc-838-nieodplatna_pomoc_prawna.html oraz na stronie BIP pod adresem:

http://www.opatow.eobip.pl/bip_opatow/index.jsp?place=Menu02&news_cat_id=363&layout=1&page=0.

Powyższe informacje znajdują odzwierciedlenie w informacji zawartej na stronie internetowej prowadzonej przez Ministerstwo Sprawiedliwości: <https://darmowapomocprawna.ms.gov.pl/pl/mapa-punktow>.

Na podstawie informacji uzyskanych od Sekretarza Powiatu informacja o prowadzeniu punktów nieodpłatnej pomocy prawnej jest rozpowszechniana również w następujący sposób:

- na tablicach ogłoszeń w siedzibie Starostwa Powiatowego w Opatowie i w urzędach gmin;
- za pomocą ulotek informacyjnych dystrybuowanych na festynach i spotkaniach gminnych, w domach pomocy społecznej, sądach, urzędach gmin powiatu opatowskiego (dowody z kontroli nr 1a i 1b – Skan ulotki informacyjnej).

Jak oświadczyła Pani Sekretarz w internetowym wydaniu Echo Dnia ukazał się artykuł dotyczący świadczenia przez powiat opatowski usługi nieodpłatnej pomocy prawnej. Przekazany podczas kontroli wydruk ww. artykułu opatrzony datą 13 stycznia 2019 r. zawiera nieaktualne informacje dotyczące kręgu uprawnionych do nieodpłatnej pomocy, bowiem zmiany, które weszły w życie 1 stycznia 2019 r., poszerzyły krąg osób uprawnionych do jej korzystania. Do czasu wejścia w życie nowelizacji ustawy, do usługi nieodpłatnej pomocy prawnej były uprawnione m.in. osoby, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej, posiadające Kartę Dużej Rodziny, które nie ukończyły 26 lat albo ukończyły 65 lat, kobiety w ciąży, kombatanci, weterani oraz ofiary klęsk żywiołowych. Zgodnie z obowiązującym od 1 stycznia 2019 r. brzmieniem ustawy "osoba uprawniona, przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa

obywatelskiego, składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej". Oświadczenie składa się osobie udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie. (dowód z kontroli nr 2 – wydruk artykułu).

Ponadto z ustaleń kontrolujących wynika, że w internetowym wydaniu gazety Echo Dnia artykuł o przedmiotowej treści nie ukazał się 13 stycznia 2019 r., tylko w dniu 13 stycznia 2018 r.

Zgodnie z art. 8a ust. 1 ustawy o npp. Starosta sporządza i aktualizuje listę jednostek nieodpłatnego poradnictwa dostępnego dla mieszkańców powiatu i publikuje ją m.in. co najmniej raz w roku w lokalnych środkach masowego przekazu (art. 8a ust. 4 pkt 2 Ustawy). Jak poinformowała Pani Sekretarz informacja ta zostanie udostępniona mieszkańcom powiatu za pośrednictwem lokalnego tygodnika do końca roku 2019 r.

Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej obywateli w obu punktach prowadzonych przez radców i adwokatów na terenie powiatu opatowskiego odbywa się w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu podczas dyżuru trwającego co najmniej 4 godziny dziennie (dowody z kontroli nr od 3a do 3c – Harmonogram dyżurów). Zapisy na wizytę dokonywane są telefonicznie pod numerem tel. (15) 8684712 w Opatowie oraz pod numerem telefonu (15) 8684731 w Ożarowie. Powyższe stanowi **uchybie**, ponieważ zgodnie z art. 8 ust. 5 ustawy o npp. zgłoszeń dokonuje się telefonicznie pod numerem telefonu wskazanym przez starostę.

2. Dostosowanie formy i miejsca wizyt do mieszkańców o różnych potrzebach oraz weryfikacja czy informacja na ten temat była zamieszczona na stronach internetowych, w BIP i w punktach, z możliwymi formami obsługi.

Art. 8 ust. 8 Ustawy o npp wskazuje, że osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, o których mowa w *Ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się*³ może być udzielana nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, z wyłączeniem nieodpłatnej mediacji, także poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Jednocześnie w art. 9 Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku o języku migowym (...) określono, że organ administracji publicznej jest zobowiązany do udostępnienia usługi pozwalającej na komunikowanie się, a za taką usługę należy rozumieć w szczególności wykorzystanie środków wspierających

³ Dz.U. z 2017 r. poz. 1824

komunikowanie się. Jednocześnie organ administracji publicznej jest zobowiązany do upowszechnienia informacji o takiej usłudze, a obowiązek ten jest realizowany w sposób powszechnie przyjęty, w szczególności w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronach internetowych organu administracji publicznej i w miejscach publicznie dostępnych w tym organie. Na stronie internetowej powiatu, stronie BIP Starostwa Powiatowego, ulotce informacyjnej oraz na informacjach na drzwiach lokali punktów podano tylko numery telefonów w celu umówienia się na wizytę w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej. W art. 8a ust 3 Ustawy o npp jest mowa o tym, że lista jednostek nieodpłatnego poradnictwa, którą prowadzi i aktualizuje Starosta winna zawierać informacje o sposobie dokonywania zgłoszeń nie tylko poprzez telefon, ale również, w miarę możliwości informacje umożliwiające dokonywanie zgłoszeń za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Ponadto w rekomendowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości na stronie <http://darmowapomocprawna.ms.gov.pl> wariantach oznaczenia punktów w części dot. możliwości zapisów jest wskazanie obok numeru telefonu również maila, jako sposobu, w jaki można się umówić na wizytę. Z powyższego można zatem wywodzić, że również Minister Sprawiedliwości, który zgodnie z art. 16 Ustawy o npp, dokonuje oceny wykonywania zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej uznał, że wskazanie adresu e-mail jako sposobu umawiania się na wizytę jest istotne z punktu widzenia zapewnienia jak najlepszego dostępu do usług świadczonych w punktach. Ponadto brakuje również informacji o możliwościach wsparcia usług dla grupy osób z niepełnosprawnościami za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość; poza punktem, w miejscu wyposażonym w urządzenia ułatwiające porozumiewanie się z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się; poza punktem, w miejscu, w którym zapewnia się możliwość skorzystania z pomocy tłumacza języka migowego, w miejscu zamieszkania osoby uprawnionej. W związku z powyższym wskazanym byłoby umieszczanie na stronach internetowych Starostwa oraz na wszystkich materiałach upowszechniających usługę npp. informacji o takiej formie umówienia się na wizytę oraz informacje o możliwościach organizowania wizyt dla mieszkańców o różnych potrzebach, w tym mających problemy z komunikowaniem się.

Kontakt z urzędem odbywa się za pośrednictwem narzędzi współczesnej komunikacji, w szczególności poprzez:

- a) korzystanie z poczty elektronicznej – powiat@opatow.pl
- b) korzystanie z elektronicznej skrzynki podawczej, umieszczonej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu,
- c) przesyłanie faksów nr fax. (15) 86 84 721

W związku z powyższym, w ocenie kontrolujących, dla zwiększenia przejrzystości i ułatwienia umawiania się na wizytę osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, należałoby zawrzeć e-mail kontaktowy bezpośrednio na zakładkach dedykowanych npp. na stronach internetowych BIP i Powiatu oraz ulotkach informacyjnych.

Ponadto w przypadkach gdyby osoba uprawniona zgłosiła się bezpośrednio do punktu, bez uprzedniego zapisania się, osoba taka jest również przyjmowana o ile w danym dniu harmonogram wizyt nie jest pełny. Taki sposób postępowania został przyjęty w niesformalizowanej formie z wykonawcami usług npp. Powyższe ułatwia korzystanie z usług npp, np. osobom starszym, które będą miały trudność z ponownym przybyciem lub osobom, które miały obiektywne bariery w zapisaniu się np. bezdomni, osoby nieposiadające telefonu.

3. Dostępność dyżurów dla mieszkańców pod względem czasu i miejsca.

W kwestii rozlokowania dyżurów na obszarze powiatu stwierdzono, że punkty nieodpłatnej pomocy prawnej prowadzone przez radców prawnych i adwokatów znajdują się w miastach Opatów i Ożarów. Jednocześnie z rozmowy z pracownikiem Wydziału Organizacyjnego i Nadzoru zajmującym się koordynacją realizacji zadań dotyczących nieodpłatnej pomocy prawnej wynika, że władze gmin z powiatu opatowskiego nie zgłaszały potrzeby prowadzenia dodatkowych punktów na ich terenie. Ponadto z informacji zawartych w ankietach cz. B Kart pomocy wynika, że lokalizacje te są optymalne, dobrze skomunikowane z pozostałymi miejscowościami z terenu powiatu i nie zgłaszano zapotrzebowania na zlokalizowanie ich w innym miejscu. Oba budynki, w których znajdują się punkty nieodpłatnej pomocy prawnej są przystosowane do wjazdu dla wózków inwalidzkich umożliwiając korzystanie z punktu osobom z niepełnosprawnościami. Lokale znajdują się na I piętrze z dostępem do windy.

Punktualność rozpoczęcia dyżurów, jak i ich zakończenia sprawdzana jest przez pracownika starostwa, odpowiedzialnego za koordynację zadań dot. npp. poprzez naoczną weryfikację rozpoczęcia i zakończenia dyżurów w wyznaczonych w harmonogramie godzinach.

4. Wyposażenie lokali punktów.

Przeprowadzono oględziny punktów nieodpłatnej pomocy prawnej prowadzonych przez powiat opatowski. Oględzin dokonano w obecności pracownika w Wydziale Organizacyjnym i Nadzoru jednostki kontrolowanej, który odpowiada za nadzór nad pracą punktów. Oględziny wykazały, że punkty nieodpłatnej pomocy prawnej są oznaczone prawidłowo. (dowody z kontroli od nr 4a do

4c). Pokoje przeznaczone na punkty nieodpłatnej pomocy prawnej są odpowiednio przystosowane do świadczenia tej usługi. Pomieszczenia zapewniają dyskrecję i poufność. Ustalono, że wyposażenie punktu w Ożarowie w dniach przeprowadzania oględzin spełniało wymogi zawarte w § 5 ust.1 pkt 3 oraz § 5 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Punkt ten wyposażony jest w bezpiecznie zamykane meble, komputer z zainstalowanym edytorem tekstów, Internetem, przeglądarką internetową, programem obsługującym pocztę elektroniczną oraz bazą aktów prawnych. Znajduje się tam stół, krzesła i materiały biurowe oraz drukarka, telefon stacjonarny i urządzenie pozwalające na przenoszenie dokumentacji do postaci elektronicznej tj. skaner. W lokalu punktu nieodpłatnej pomocy prawnej w Opatowie zapewniono również wszystkie elementy wyposażenia wskazane w § 5 ust.1 pkt 3 oraz § 5 ust. 2 Rozporządzenia z wyjątkiem skanera, który, jak poinformowano, uległ awarii. Powyższe stanowi **uchybie**. (dowód z kontroli nr 5a i 5b - protokoły z oględzin).

5. Wyposażenie poczekalni punktów.

W poczekalni punktu w Opatowie zostały wywieszzone: informacja o funkcjonowaniu punktu, informacja o rodzaju świadczonych usług, harmonogram działania oraz informacja dotycząca danych kontaktowych. Znajduje się też tam widocznie oznaczona, nieprzezroczysta, zamykana na klucz urna, do której można składać tzw. „Karty pomocy”, wręczane interesantom podczas wizyty. W związku z tym, że w punktach prowadzona jest tylko nieodpłatna pomoc prawna punkty nie są wyposażone w *Karty Nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego* oraz *Karty Nieodpłatnej mediacji*. W poczekalni dostępne są również ulotki informacyjne na temat świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej.

W poczekalni punktu w Ożarowie zostały wywieszzone: informacja o funkcjonowaniu punktu, informacja o rodzaju świadczonych usług, harmonogram działania oraz informacja dotycząca danych kontaktowych. Nieprzezroczysta, zamykana na klucz urna znajduje się w pokoju, w którym udzielana jest pomoc prawna a nie w poczekalni punktu, co jest niezgodne z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i stanowi **uchybie**. W poczekalni dostępne są ulotki informacyjne na temat świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej oraz *Karta Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Lista jednostek nieodpłatnej pomocy prawnej*.

W obu punktach brakowało natomiast *Karty Poradnictwa dla osób pokrzywdzonych przestępstwem*, co stanowi **uchybie**. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości

w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w § 5 ust. 4. pkt 3) określono, że: *W miejscu przeznaczonym dla osób oczekujących na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego udostępnia się:*

- 3) *karty informacyjne poradnictwa dotyczące nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnej mediacji, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o ile jest świadczone w danym powiecie, a także poradnictwa dla osób pokrzywdzonych przestępstwem.*

Z powyższego wynika, że *Karty Poradnictwa dla osób pokrzywdzonych przestępstwem* są obligatoryjne bez względu na charakter świadczonych w punkcie usług.

(dowody z kontroli od nr 6a do 6e – dokumentacja fotograficzna poczekalni punktów)

Przedstawiając powyższe ustalenia oraz stwierdzone uchybienia wnoszę o:

1. Zawarcie w każdej z informacji promujących korzystanie z usług punktów informacji o zapisach w innych formach niż telefon - dedykowanych osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się oraz informacji o sposobie zgłoszeń na wizyty osób z trudnościami w komunikowaniu się; informacji o możliwościach wsparcia usług dla grupy osób z niepełnosprawnościami za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość; poza punktem, w miejscu wyposażonym w urządzenia ułatwiające porozumiewanie się z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się; poza punktem, w miejscu, w którym zapewnia się możliwość skorzystania z pomocy tłumacza języka migowego, w miejscu zamieszkania osoby uprawnionej.
2. Dodanie e-mail kontaktowego, pozwalającego umówić się na wizytę w punkcie, bezpośrednio na zakładkach dedykowanym npp. na stronach internetowych BIP i Powiatu oraz ulotkach informacyjnych i plakatach.
3. Umieszczenie urny, w której osoby uprawnione mogą umieszczać wypełnioną część B karty pomocy w miejscu przeznaczonym dla osób oczekujących na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.
4. Udostępnienie w miejscach przeznaczonych dla osób oczekujących na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego *Karty Poradnictwa dla osób pokrzywdzonych przestępstwem.*
5. Wprowadzenie zapisów na wizyty pod jednym numerem telefonu zgodnie z art. 8 ust. 5 ustawy o npp. umożliwiając zapisy w sposób jednolity, przejrzysty i według kolejności zgłoszeń.

Pouczenie

Informuję, że w myśl przepisów zawartych w art. 52 ust. 5 ustawy o Kontroli w administracji rządowej Kierownik jednostki kontrolowanej w terminie 3 dni roboczych od dnia otrzymania sprawozdania ma prawo przedstawić do niego stanowisko, co nie wstrzymuje realizacji ustaleń kontroli.

Podpis
Zbigniew Koniusz
Wojewoda Świętokrzyski